ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Hoiatus isikuandmete kaitse asjas ja menetluse lõpetamise teade

Andmekaitse Inspektsiooni menetluses[1] on kolme tervishoiutöötaja kaebused seoses sellega, et veebilehel XX on avaldatud nende isikuandmed ning nende kohta tõele mittevastavat informatsiooni ilma nende vastava nõusolekuta. Kaebajad soovivad oma andmete kustutamist veebilehelt.

Täiendavalt ilmnes esitatud kaebustest, et veebilehe XX vahendusel on võimalik broneerida aeg valitud hambakliiniku juurde, kuigi kliinikud ei ole veebilehe ja/või teenusepakkujaga liitunud.

Menetluse käigus tegi AKI veebilehe XX haldajale XX-le järelepärimise ning saadud vastusele tuginedes selgitab alljärgnevat.

Andmekaitse Inspektsiooni seisukoht

1. Isikuandmete töötlemisele kehtestatud nõuded on reguleeritud isikuandmete kaitse üldmääruses (IKÜM), mis näeb mh ette töötlemise aluspõhimõtted, mis nõuavad andmete seaduslikku, ausat ja läbipaistvat töötlemist, eesmärgipärast kogumist, minimaalsuse, täpsuse, säilitamise piirangute ja turvalisuse tagamist (IKÜM art 5 lg 1). Andmetöötleja on kohustatud järgima neid põhimõtteid igas isikuandmete töötlemise etapis.

2. Töötlemise õiguspärasuse eest vastutab ja on võimeline selle täitmist tõendama isikuandmete vastutav töötleja (IKÜM art 5 lg 2).

3. Vastavalt IKÜM art 5 lg 1 p-le a peab isikuandmete töötlemine olema seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev. Töötlemine on seaduslik juhul, kui selleks on vähemalt üks IKÜM art 6 lg-s 1 toodud õiguslik alus. Olukorras, kus tegemist on eriliigiliste isikuandmete (sh terviseandmete) töötlemisega, peab lisaks art-le 6 esinema ka vähemalt üks art-st 9 tulenev asjaolu.

4. Oma vastuses järelepärimisele toote välja, et Teie tegevuse õiguslik alus on IKÜM art 6 lg 1 p b (leping) või p f (õigustatud huvi).

5. AKI juhib tähelepanu, et kuna olete loonud oma veebilehele XX funktsionaalsuse, mis võimaldab broneerida aja valitud hambaarsti vastuvõtule ning pöördumisvorm sisaldab välja „pöördumise põhjus“, on üsna tõenäoline, et inimesed sisestavad sinna oma terviseandmeid. Praktikas on ka levinud, et hambakliinikud soovivad ette infot, millise probleemiga inimesed pöörduvad (nt kontroll, hambavalu jne) oma töö paremaks korraldamiseks, seega on inimeste jaoks pöördumise põhjuse täpsem selgitamine pigem tavapärane.

[1] Isikuandmete kaitse seaduse § 56 lg 3 punkti 8 alusel.

6. Seega on vähemalt pöördumisvormi täitmise puhul tegemist mh eriliigiliste isikuandmete töötlemisega, mis ei saa tugineda õigustatud huvile. Antud juhul ei ole võimalik tugineda ka lepingulisele suhtele (IKÜM art 6 lg 1 p b), sest teie puhul ei sõlmi inimene teiega tervishoiuteenuse osutamise lepingut (ei saa rakendada art 9 lg 1 p-i b või h).

7. AKI selgitab täpsemalt, et tervishoiuteenuse osutaja (valitud arsti/kliiniku) juures toimuv patsiendi vastuvõtt ning hambaravi on käsitletav tervishoiuteenuse osutamisena ning selle raames toimuva isikuandmete töötlemise õiguslik alus on IKÜM art 6 lg 1 p b koostoimes art 9 lg 2 p h (patsient sõlmib arstiga tervishoiuteenuse osutamise lepingu). Broneeringu vahendamise eesmärgil kogutud andmete edastamisel konkreetsele arstile/kliinikule saab õiguslik alus olla nõusolek (IKÜM art 6 lg 1 p a koostoimes art 9 lg 1 p a).

8. IKÜM artikli 4 punktis 11 on nõusolek määratletud järgmiselt: „iga vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega andmesubjekt annab avalduse või selge nõusoleku andmise meetme kaudu nõusoleku teda puudutavate isikuandmete töötlemiseks.“ Seega lähtudes artikli 4 põhimõttest peab nõusolek alati olema vabalt antud, spetsiifiline, informeeritud ja andmesubjekti ühemõtteline tahteavaldus, millega ta oma avaldusega või selge kinnituse andmisega nõustub nõustuma teda puudutavate isikuandmete töötlemisega. Nõusolek peab olema antud nii, et ei oleks kahtlust, kas see vastab kõikidele tingimustele üheaegselt (vabatahtlik, teadlik, konkreetne ja ühemõtteline).

9. Seega sisuliselt peab inimene nõustuma nii teie loodud veebilehe kasutamisega kui ka sellega, et ta selle veebilehe vahendusel edastab oma andmed valitud kliinikule/arstile. Seejuures peab inimene selgelt aru saama, et teie loodud veebileht on üksnes mõeldud teenuse ja teabe vahendamiseks ja et seda kasutatakse kanalina broneeringuinfo edastamiseks.

10. IKÜM art 5 kohaselt on läbipaistvuse nõue üks aluspõhimõtteid, mis on tihedalt seotud õigluse ja seaduslikkuse põhimõtetega. Andmesubjektidele enne nõusoleku saamist teabe andmine on oluline selleks, et võimaldada neil teha teadlikke otsuseid, mõista, millega nad nõustuvad, ja näiteks kasutada oma õigust nõusolek tagasi võtta. Kui vastutav töötleja ei esita kättesaadavat teavet, muutub kasutaja kontroll näiliseks ja nõusolek kui töötlemise alus on kehtetu. Vastutav töötleja peab tagama, et nõusolek antakse teabe alusel, mis võimaldab andmesubjektidel hõlpsasti tuvastada, kes on vastutav töötleja, ja mõista, millega nad nõustuvad. Vastutav töötleja peab selgelt kirjeldama andmetöötluse eesmärki, milleks nõusolekut taotletakse.[2]

11. Lisaks eelnevale on andmetöötlejal ka täiendavad kohustused, mis tulenevad IKÜM artiklitest 13 ja 14 ehk teave, mis tuleks esitada andmesubjektidele. Andmetöötleja on kohustatud teavitama artiklite 15-22 ja 34 kohaselt isikuandmete töötlemisest kokkuvõtlikult selgelt ja arusaadavalt, sh andma informatsiooni isikuandmete töötlemise eesmärgi, kogutud isikuandmete jms kohta (IKÜM art 15).

12. Läbipaistvuse põhimõte eeldab, et kogu isikuandmete töötlemisega seotud teave on andmesubjektile lihtsalt kättesaadav, arusaadav ning selgelt sõnastatud. See puudutab eelkõige andmesubjektide teavitamist, et tagada õiglane ja läbipaistev töötlemine. Inimeste teavitamist reguleerivad täpsemalt IKÜM artiklid 12-14. IKÜM artiklites 13 ja 14 on välja toodud, mida peab inimesele antav teave minimaalselt sisaldama.

13. Läbipaistvuspõhimõte võtab peamiselt arvesse seda, et andmesubjektil oleks võimalik eelnevalt kindlaks määrata, milline on töötlemise ulatus ja tagajärjed ja teda ei üllataks hiljem see, kuidas tema isikuandmeid kasutatakse. Samuti peab isikuandmete töötlemine ja selle eesmärgid olema esitatud selges ja lihtsas keeles, mis tähendab seda, et teave tuleks esitada võimalikult lihtsalt, vältides keerulisi lauseehitusi ja keelestruktuure. Teave peaks olema konkreetne ja lõplik; sõnastus

[2] Vt ka Euroopa Andmekaitsenõukogu suunised 05/2020 nõusoleku kohta vastavalt määrusele 2016/679.

ei tohiks olla abstraktne või mitmeti mõistetav ega jätma võimalust erinevateks tõlgendusteks. Eelkõige peaksid olema selged isikuandmete töötlemise eesmärk ja õiguslik alus.[3]

14. Veebilehel XX olevad andmekaitsetingimused on üldsõnalised ning ei sisalda endas kogu IKÜM art-tega 13 ja 14 nõutavat teavet. Näiteks ei ole välja toodud eriliiki andmete töötlemist puudutav teave, töötlemise õiguslikud alused, kellele isikuandmeid edastatakse, kui kaua andmeid säilitatakse jne. Samuti puudub info selle kohta, kes on isikuandmete vastutav töötleja (puudub ettevõtte nimi).

15. Mis puudutab arstide jt spetsialistide (kliiniku töötajad) kohta andmete avaldamist, siis Teie antud vastuse kohaselt puuduvad käesoleval hetkel kokkulepped kliinikutega. Andmed kliinikute töötajate kohta on pärit avalikest allikatest, nt Terviseameti registrist (medre.tehik.ee), chatgpt-st, meediast (nt Delfi, ERR, Postimees) ja sotsiaalmeediast (nt LinkedIN). Seega ei saa kliiniku töötajate puhul andmete avaldamisel tugineda lepingule (IKÜM art 6 lg 1 p b)[4] ning õiguslik alus saaks käesoleval juhul olla kas kliiniku töötajate nõusolek või teie ettevõtte õigustatud huvi.

16. Õigustatud huvi võib töötlemise õiguslikuks aluseks olla tingimusel, et andmesubjekti (kliiniku töötajad) huvid või põhiõigused ja -vabadused ei ole tähtsamad, võttes arvesse andmesubjekti mõistlikke ootusi, mis põhinevad tema suhtel vastutava töötlejaga. Igal juhul tuleks õigustatud huvi olemasolu hoolikalt hinnata, sealhulgas seda, kas andmesubjekt võib andmete kogumise ajal ja kontekstis mõistlikkuse piires eeldada, et isikuandmeid võidakse sellel otstarbel töödelda. (IKÜM pp 47)

17. Vastutava töötleja huvi mingite isikuandmete töötlemise vastu, ei tähenda automaatselt, et ta saab tugineda õigustatud huvi alusele. Esiteks peab vastutaval töötlejal olema õigustatud huvi, teiseks peab isikuandmete töötlemine olema selle õigustatud huvi elluviimiseks vajalik ning kolmandaks ei tohi andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused vastutava töötleja õigustatud huvi üles kaaluda. Lisaks tuleb hinnata, kas andmetöötlusega taotletavat õigustatud huvi ei ole mõistlikult võimalik sama tõhusalt saavutada muude vahenditega, mis riivavad vähem andmesubjektide põhiõigusi ja -vabadusi.[5]

18. Ka juhul, kui töötlemise õiguslik alus on õigustatud huvi ning õigustatud huvi analüüs on tehtud, tuleb tagada, et avaldatavad andmed vastavad tegelikkusele. See on oluline nii patsientide vaatest, kui nad valivad omale arsti kui ka kliiniku töötajate vaatest. Avalikud allikad, ChatGTP, (sotsiaal)meedia ei ole allikad, millele tugineda, sest andmekvaliteet võib olla puudulik või vale.

19. Käesoleval hetkel on kaebajad välja toonud, et nende kohta avaldatavad andmed ei vasta tegelikkusele. Nt on üks kaebajatest välja toonud, et tema kohta avaldatud andmetest olid valed nii ülikooli lõpetamise aasta, töökoht kui ka spetsialiseerumine.

20. Eeltoodust tulenevalt peab XX seaduslikkuse ja läbipaistvuse nõuete tagamiseks vaatama üle nii andmetöötluse õiguslikud alused, privaatsustingimused kui ka andmekoosseisud ning nende tõelevastavus, võttes arvesse ka IKÜM art 5 lg 1 p-i c ehk et isikuandmed peavad olema asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt („võimalikult väheste andmete kogumine“). Soovitame alustada töötlemistoimingute registri koostamisest, mis annab ülevaate ettevõtte andmetöötlusest (IKÜM art 30).

[3] Vt ka Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühm, Suunised määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta.
[4] Lepingu sõlmimisel tuleb tähele panna, et osapoolte vahel tuleb sõlmida ka andmetöötlusleping. Täpsemad nõuded omavahelistele suhetele näeb ette IKÜM artikkel 28. Sh on loetletud ka elemendid, mis tuleb andmetöötluslepingus välja tuua.
[5] Euroopa Kohtu otsus C-252/21. P 106, 108.

21. Ühtlasi juhib AKI tähelepanu, et XX lehelt ei ole võimalik tuvastada ei Teie kontaktandmeid ega ettevõtte nime, kes veebilehte haldab.[6] IKÜM art 32 lg 7 kohaselt peab andmetöötleja avaldama andmekaitseametniku kontaktandmed.

22. Samuti juhib AKI tähelepanu, et xx vahelehel olev nõustamise vorm … ei pruugi olla kooskõlas (tervishoiu)teenuse osutamise tingimustega. XX ei ole ka kantud Terviseameti registrisse. Kuivõrd AKI-l ei ole järelevalvepädevust selle teenuse tingimuste osas, soovitame ühendust võtta Terviseametiga. Küll aga puudutab vormi „Esita küsimus“ täitmine eriliiki isikuandmete töötlemist (vt hoiatuse p-d 5-7) ning selle tegevuse jaoks peab olema õiguslik alus.

23. Seega peab XX haldaja XX lähtuvalt enda seatud isikuandmete töötlemise eesmärkidest veenduma, et tegevus on kooskõlas IKÜM-i aluspõhimõtetega, pidades käesoleva asja kontekstis eriti silmas seaduslikkuse, läbipaistvuse, eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtet (IKÜM art 5 lg 1 p-d a, b ja c). IKÜM-i eesmärk on tagada andmesubjektide õiguste kõrgetasemeline kaitse. Selle eesmärgi tagamiseks peab isikuandmete vastutav töötleja lähtuma andmete töötlemisel IKÜM-i põhimõtetest, nõuetest ja kohustustest.

Eeltoodust tulenevalt ja juhindudes IKÜM art 58 lg 2 p-st a hoiatab Andmekaitse Inspektsioon, et XX tegevus isikuandmete töötlemisel XX veebilehel viisil, kus:

- **ei ole arvesse võtud eriliiki isikuandmete töötlemist,**
- **töötlemise õiguslikud alused on ebaselged ning**
- **tagatud ei ole läbipaistvus,**

võib rikkuda isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid. Eelkõige võib XX tegevus rikkuda IKÜM art 5 lg 1 p-des a, b ja c sätestatud põhimõtteid.

Juhul, kui XX soovib jätkata XX lehel isikuandmete töötlemist, tuleb tegevus viia viivitamatult kooskõlla IKÜM-i nõuetega.

AKI arvestab, et XX on eemaldanud kaebajate isikuandmed veebilehelt ning on valmis koheselt sisse viima vajalikud muudatused, tagamaks nõuetekohane andmetöötlus. Seetõttu lõpetab AKI käesoleva järelevalvemenetluse.

Analoogsete kaebuste kordumisel või kahtluse korral on AKI-l õigus teostada igal ajal ette teatamata kontrolli või algatada uus järelevalvemenetlus. AKI-l on õigus isikuandmete kaitse nõuete rikkumisel teha andmetöötlejale ettekirjutus andmetöötluse peatamiseks ja nõuetega kooskõlla viimiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

jurist
peadirektori volitusel

[6] Vt ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juhend juhend_e-kaubandusega_tegelevatele_ettevotjatele.pdf Esitatud peavad vähemalt olema: ärinimi (või nimi), registrikood, teenuse osutaja aadress ja muud kontaktandmed, sealhulgas elektronposti aadress (KaubTS § 4 lg 1 p 11, InfoTS § 4 lg 1 p 1; VÕS § 54 lg 1 p 1 ja 2). Kui kaebuste esitamise aadress esineb eelnevalt esitatust, tuleb lisada ka see (VÕS § 54 lg 1 p 3).